

Sprekend Humanisme

Uitwerking van een interview van ongeveer 1978 van :

Anton Constandse (1899-1985)

Datum : ongeveer 1978

Lokatie : Onbekend

Onderwerp(en) : Constandse over Colijn

Duur interview : 10:26 (min/sec)

Kader/context : Onbekend

Niveau van uitwerking : Indicatief (globaal. Tijd/onderwerp + kernzin(nen) en evt. opmerking)

Drager : Gedigitaliseerde opname van een geluidscassetteband WAV bestand **WAV- 068-A**.

Datum uitwerking : april 2012

Uitgewerkt door : Trix Westeneng (bijgewerkt 08-12-2014 Paul Baken).

Respondent : A.L. (Anton) Constandse (1899-1985)

Constandse was vrijdenker, humanist en anarchist. Hij was een productief publicist en spreker, onder andere over moderne geschiedenis, politiek, literatuur, filosofie, wetenschap en cultuur, en seksualiteit. Voor de oorlog schreef hij onder meer voor *Alarm* (anarchistisch tijdschrift), *De Vrijdenker* en *De Vrije Arbeider*. Hij gold in die tijd als notoir anarchist. In 1927 en 1934 werd hij wegens opruiing in gearresteerd en in 1932 nam de overheid zijn publicatie *Nederland, God en Oranje* in beslag. Constandse noemde zich vanaf 1917 'sociaal-anarchist', maar nadat hij in 1938 de

Spaanse Burgeroorlog had bezocht, verloor hij zijn vertrouwen in de haalbaarheid van het politieke anarchisme. Wel bleef het anarchisme de rest van zijn leven een cultureel uitgangspunt voor hem.x

Bijna de hele oorlog (oktober 1940 tot september 1944) was Constandse geïnterneerd, onder andere in Buchenwald en St. Michielsgestel. Mede door de contacten die hij daar opdeed, kon hij na de oorlog hoofdredacteur buitenland worden bij de liberale kwaliteitskrant het *Algemeen Handelsblad* (1946-1964). Daarnaast schreef hij o.a. voor *De Vrijdenker* en *Verstandig Ouderschap* (NVSH).

Na zijn pensioen publiceerde hij vooral in *De Gids*, *Vrij Nederland*, *De Nieuwe Linie* en *De As*, en sprak hij wekelijks een commentaar uit voor de VPRO. In de jaren '60 ontdekte de protestgeneratie hem als inspirator.

Constandse was van 1957-1961 lid van het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond. Van 1954 tot 1964 was Constandse vaste medewerker van het humanistisch wetenschappelijk tijdschrift *Reenschap*, en van 1968 tot 1970 was hij hoofdredacteur van het blad *Mens en Wereld*.

In 1973 ontving hij de Dr. J.P. van Praag-prijs omdat hij 'tallozen bewust maakte van de waarden van het vrije denken en het humanisme'.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
00:00-	In 1919 Colijn terug in de politiek. 1920 Anti-revolutionair. Hard in Atjeh oorlog, later man van bezuinigingen en hard voor werklozen. Voor huidige anti-revolutionairen met meer sociaal gevoel moet het een bittere herinnering zijn.	
04:00-	In brochure van Constandse uit 1924 'God is het kwaad' citeert hij Schopenhauer.	
06:06	Einde	